ברכות

הני תרי לישני דר' יוחנן כשבעל הבית מסב עמהם ודאי הוא

עד היכן ברכת הזמון ובו'. פירש

שנים אינם מברכין הזן ולא נהירא

דברכת הזן דאורייתא ואיך יחיד

פטור מינה ועוד הא קיימא לן כרב

ששת בחיסורי ולדידיה יחיד חומר

שנים ובכל דוכתה נקט שלש ברכות

ודוחה לומר דלה מיירי הלה ביש זמון

לרב ששת ועוד דמעשים בכל יום

דיחיד מברך שלש ברכות ועוד

דמדתניה לקמן בפרקין (דף מה:)

ים וברכת זו ברכת הזמון את ה' אלהיך

זו ברכת הזן וקשה לרב ששת יאמר

הזן זו ברכת הזמון לכן יש לפרש

דקאי אדלעיל דקאמר אחד מפסיק

לשנים אובעי נמי [עד] היכ' לריך

להמתין עד שיברכו השנים עד נברך

ורב ששת אמר עד שיגמרו הזן ומשם

ואילד יכול היחיד לאכול ולא משום

דחשיב ברכת הזן מזמון [א] דודאי יחיד

נמי מתחייב מהזן אלא משום דכיון

דנברך אינה ברכה אינו אומרה לבדה

אלא יגמור עמה גם ברכת הזו שהיא

ברכה והשתא ניחא דקיימא לן שפיר

כרב ששת וכפירוש זה היתמר בירושלמי: רלמאן ראמר שנים

ושלשה קסבר עד הזז. ופירש"י שנים

ליחיד ושלשה לומון ולפי שיטתו פירש

כן ודוחק גדול הוא כדפרישית וכי

יחיד פטור מברכת הזן שהיא

דאורייתא ועוד הואיל וקאי אברכתא

אמאי נקט לשון זכר שנים ושלשה הוה

ליה למנקט לשון נקבה שתים ושלש לכך נראה פירוש של רב אלפס דהאי

אבני אדם והכי קאמר ברכת זמון

בשנים ושלשה בני אדם היכא שכל

אחד אינו יודע כי אם ברכה אחת

למאן דאמר שנים ושלשה קא סבר

עד הזן כלומר ברכת הזמון עד הזן

שמברך עד סוף הזן דכולה כברכה

אחת של זמון היא ולהכי קאמר שנים

או שלשה כלומר לפעמים נשלמה

רש"י ממתין עד הזן והזן בכלל

בולע ואורח מברך וכו' אבל כשאין בעל הבית מסב עמהן הגדול

שבהן יעשה המוליא וגם הוא יברך ברכת המזון:

וצ"ל קיבלן, ב) וגי׳ הערוך (מטפח) ואטפחז (עבד) וכו' (נמשפה) (נמשפה) (עבר) וכר בערך אטפח], ג) [ברי״ף וברא״ש וכן בטוש״ע אי יזדקק], ד) לעיל נוז., ד) [לקמן מט.], ו) פסחים קד:, 1) יש מפרים הנוסחת שנים ושלשה, ח) ושם איתא וברכת זו ברכת הזן את ה' אלהיך זו ברכת הזימון אמנם לכאורה נראה עיקר כגירסת תוס' מפני שיהיה כסדר], ע) [לקמן ס:], י) [מגילה כא.], כ) [בספרים לחרים כך הנוסחת ובתר כן שחקנו שתיהן לכתו"ת משום הנכנסין ומשום היוצאין שוב לא זוה ממקומה],

מסורת הש"ם

הגהות הב"ח

(ח) גמ' שיכרך לבעל הכית: מון שתים כרכת המזון שתים ישלש ותנים חידו שלש ושלש ותומו מון שלש וארבע סנכוה: (ג) שם לאמר מר ברכה ראשונה כתקונה שניה פותח בברכת הארץ וכוללים זממר מר ברכה ראי כתקונה שניה כ בברכת הארץ וכרי נונה ירועלים:

גליון הש"ם

גמ' שהרי פועלי' עוקרין. עי' לעיל דף ט"ז ע"ל מוס' ד"ה וחותם ול"ע:

הגהות הגר"א

[א] תום' ד"ה עד היכו. ולא [א] חום "ז"ה עד היכן. ולמ משום דחשיב ברכת הזן מומון כו'. ובזה נסתר ראיית הרי"ף [ועי' בדברי רבינו בא"ח סי' ר']:

מוסף תוספות

. א. בתוס׳ רי״ש הוסיף, י. כלומר שיברד ברכת זמוז . השלישי עם השנים ולאחר השלישי עם השנים ולאחו שבירך יחזור ויאכל. ב. בתוס׳ רי״ש מתחיל, תמה רבינו על אלקי נשמה וכו׳.

מוסף רש"י נכסיו. קרקעות, וממון ושאר דברים נקראים וסחר דנרים נקרחים מטלטלין (כת"י). וכולל בונה ירושלים בברכת הארץ. שתי נרכות נחחת, שנרכת החרץ וניון ירושלים לומות (לעיל מז.). קסבר הטוב והמטיב דאורייתא נתן לך זה הטוב והמטיב (לקמן מט.). וברכת המצות. כגון להתעטף בלילית ועל נטילת לולב (פסחים קד:). נטינת נוגב (פחחים קד:). וברכה אחרונה שבק"ש. אע"פ שאין ברכה אחרת למעלה הימנה שהתחיל בה בברוך (שם) שהרי הפסיק קרית שמט, אעפ"כ אינו קרית שמע, אעפ"כ אינו קרית שמע, אעפ"כ אינו מתחיל בה בברוך וחשבינן ליה ברכה הסמוכה למבתה לאותה שלפני ק"ש שהרי מתובר אמת ויליב על סופו מחובה מתת ויניב על סופו של ק"ש וכדאמרינן (לעיל של "שלייך לסתוך אתת ויליב אחר אני ה' אלהיכה, הלכך כחדא ברכה אריכתא הלכך כחדא ברכה אריכתא הלכך בחדש פחוים שם). יש מהן. מאלו שהזכרנו, שפותח בהן בברוך ואינו חותם בברוך. כגון כרכת פירות ומלות (פסחים שם).

קטינא הריך שקי. כך היו קורין לר׳ זירא. וטעמא מפרש בבבא 🦰 סבר לה מר להא דאמר ר"ה דמן בבל בו'. מיהו יש ליישב מליעה בהשוכר את הפועלים (דף פה.): כי מטה למשרי. לישנה דשירותה כלומר לפרום ברכת המוליה ולהכול: רב הונה דמבבל. היינו רב הונא סתמא. ולפי שעכשיו היה ר' זירא בארץ ישראל במקום

ר' אבהו והיה עולה מבבל קאמר הכי: קרובים לעיר. שיכול לראותן ר' זירא חלש על לגביה ר' אבהו ¢קביל בעל הבית תמיד ולדעת מה הו לריכין: נכסיו. קרקעות: עד היכן ברכת הומון. שלריכין להיות שלשה וכשהן שנים לא יאמרוה: ברכת המוון שתים ושלשיי. פעמים שהם שתי ברכות פעמים שהם שלש כילד כשהם שלשה הן שלש ברכות וכשהם שנים הן שתי ברכות כדמפרש ואזיל: דקסבר. ברכת זמון עד הזן וכשהם שנים אין אומרים אלא ברכת הארץ ובונה ירושלים: ומאן דאמר שלש וארבע. כשהן שנים הרי שלש הזן וברכת הארץ ובונה ירושלים וכשהם שלשה הם מוסיפים נברך עד ובטובו חיינו: מוקים לה לא גרסינן. והכי גרסי׳ והא דתניא שתים ושלש בברכת פועלים. דאמרי ברכת הארץ ובונה ירושלים בחדה ברכה חין כחן חלה ברכת הזן וברכת החרץ וכשהם שלשה מוסיפין נברך הרי שלש: דאמר מר. לעיל בפרק שני (דף מו.): שהרי פוסח בה בברוך. ואי דאורייתא היא הויא סמוכה לחברתה ואין פותחין בה בברוך: כדתנית כו' יש מהן כו'. כגון ברכת פירות ומלות פותח וחינו חותם. וטעמה מפרש בערבי פסחים (דף קה.) משום דכולה חדא הודאה ואין הפסק דבר תחנה או דבר אחר בתוכה כמו שיש בקדוש כי הוא יום תחלה למקראי קודש והנחילנו:

עד נברך מאן דאמר שלש וארבע שפיר ומ"ד שתים ושלש אמר לך הכא בברכת פועלים עסקינן דאמר מר 🌣 יפותח בהזן וכולל בונה ירושלים בברכת הארץ רב ששת מתרץ למעמיה דכ"ע עד הזן מ"ד שתים ושלש שפיר ומ"ד שלש וארבע קסבר ∘המוב והממיב דאורייתא היא אמר רב יוסף תדע דהמוב והמטיב לאו דאורייתא •שהרי פועלים עוקרים אותה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב תדע דהטוב והמטיב לאו דאורייתא שהרי פותח בה בברוך ואין חותם בה בברוך כדתניא ייכל הברכות כולן פותח בהן בברוך וחותם בהן בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המצות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקרית שמע יש מהן שפותח בהן בברוך ואין חותם בברוך

עליה אי סמתפח קמינא חריך שקי עבידנא יומא מבא לרבנז אתפח עבד סעודתא לכולהו רבגן כי ממא למשרי אמר ליה לר' זירא לישרי לן מר א"ל לא סבר לה מר להא דר' יוחנן דאמר "בעל הבית בוצע שרא להו כי ממא לברוכי אמר ליה נבריך לן מר אמר ליה לא סבר לה מר להא דרב הונא דמן בַבל דאמר בוצע מברך ואיהו כמאן סבירא ליה כי הא דאמר ר' יוחגן משום ר' שמעון בן יוחי בעל הבית בוצע יואורח מברך בעל הבית בוצע כדי שיבצע בעין יפה ואורח מברך כדי שיברך (6) בעל הבית מאי מברך יהי רצון שלא יבוש בעל הבית בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא ורבי מוסיף בה דברים ויצלח מאד בכל נכסיו ויהיו נכסיו ונכסינו מוצלחים וקרובים לעיר ואל ישלוט שטן לא במעשי ידיו ולא במעשי ידינו ואל יודקר לא לפניו ולא לפנינו שום דבר הרהור חטא ועבירה ועון מעתה ועד עולם: יעד היכן ברכת הזמון רב נחמן אמר עד נברך ורב ששת אמר עד הזן נימא כתנאי דתני חדא הברכת המזון שנים 😕 ושלשה ותניא אידך שלשה וארבעה סברוה דכולי עלמא המוב והמטיב לאו דאורייתא היא מאי לאו בהא קמיפלגי מאן דאמר שתים ושלש קסבר עד הזן ומאן דאמר שלש וארבע קסבר עד נברך לא רב נחמן מתרץ למעמיה ורב ששת מתרץ למעמיה רב נחמן מתרץ למעמיה דכ"ע

בשנים והוא הדין באחד אבל נקט שנים לרבותה ופעמים בשלשה בני אדם שאחד יברך מנברך עד הזן והשני נודה לך והשלישי עד בונה

ירושלים אבל לחלאין אין לברך אם האחד אינו יודע כי אם החלי ברכה אבל רביעי לא דנברך לבד לא חשיב ברכה ולכך אי אפשר לחלק לשנים נברך והזן ומאן דאמר בד' קסבר עד נברך דנברך חשיב ברכה אחת בפני עלמה והזן ברכה אחרת והיינו בד' שארבעה בני אדם מברכין אותן שאחד יאמר נברך והשני הזן והשלישי נודה לך והרביעי עד בונה ירושלים:

בל הברכות כולן פותחות בברוך וחותמות בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המצות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקרית ששע. והא לך הסדר ברכת אשר יצר אינה סמוכה לנטילת ידים דנטילה שייכא בלא אשר יצר והרבה פעמים אומרה לבדה אלהי נשמה אמאיב אינה פותחת בברוך דאינה סמוכה לאשר יצר וכו' כגון אם לא בא מן הנקבים דידיו טהורות אין צריך לברכת אשר יצר וצריך לומר הואיל ואין בה אלא הודאה בעלמא אינה פותחת בברוך ומכל מקום חותמת בברוך הואיל וארוכה קצת וכן נמי צריך לומר גבי אתה הוא עד שלא נברא העולם וכו׳ וכל הני ברכות קטנות כל אחת ברכה לעצמה כדאמרן בעלמא ש' כד הוה מהלך הוה מברך מלעדי גבר וכן כולן ועוד דהוו קלרות והויין כברכת הפירות יהי רלון למי היא סמוכה ואומר רבינו תם שהיא מן הברכה ברוך אתה ה׳ המעביר שינה מעיני וכו׳ ולריך לומר ויהי רלון ואם חאמר והלא כל הברכות כולן לריך לומר בחתימתן מעין פתיחתן והא ליכא וי״ל דשפיר הוי מעין פחיחה סמוך לחחימה מהמעביר דסמוך לחחימה איכא וחגמלני חסדים טובים והיינו גמילות חסדים שהקב"ה מעביר שינה מן האדם ומחדש כחו כדאמרינן במדרש חדשים לבקרים וגו׳ שהוא מחזיר הנשמה שלמה ושקטה בגוף כאשר היחה בחחלה אע״פ שהיתה עייפה והיינו כעין פתיחתה ולעסוק בדברי תורה והערב נא הכל ברכה אחת היא ולריך לומר והערב נא וישתבח סמוכה לברוך שאמר ולכך יש ליזהר שלא לספר ביניהם אע"פ שיש הפסק טובא פסוקי דומרה מכל מקום לא מפסקי ובזה ניחא ברכה אחרונה שבק"ש אמת כו' אמת היא סמוכה אל אהבה וכו' ופסוקי ק"ש לא מפסקי ואם תאמר ברכה אחרונה למי שהוא קורא בחורה אמאי לריכה לפתוח בברוך הא סמוכה לחברתה לברכה ראשונה ויש לומר לפי שהיו רגילים ישלא היו מברכים רק הראשון ברכה ראשונה והאחרון ברכה אחרונה ואיכא הפסק גדול בין ראשון לאחרון 0 שוב שתקנו שתיהן לכל א' וא' משום הנכנסין ומשום היולאים לא זזה ממקומה:

עםין כו טום ייע מויימי סיי קסו סעיף יד: בג ב מיי׳ וסמג שם טוש"ע או״ח סימן רא סעיף א: ג ומיי' פ"ב שם הל' ז : וסב ש"בוט מוש"ע שס]: בד ד מיי פ"ה שם הל' נ סמג שם מוש"ע או"ח ס" ר סעיף ב: בה ה טוש"ע א"ח קי קלד ברוה מוש"ע א"ח קי קלד בח ה טוט עניי ב ... סעיף ג: בו ו מיי' פ"א מהלכות ברכות הל' ה ופי"א

עין משפם

נר מצוה בב א מיי' פ"ז מהלכות ברכות הל' ב סמג

עשין כו טוש"ע או"ח סי

הלכה א סמג שם:

רבינו חננאל עד היכן ברכת הזמון. פירוש, לענין שאין היחיד אומר אותה כל עיקר. [והאי אומר אותה כל עיקר. [ההאי דנקט בברייתא שנים ושלשה לשון זכר, לאו אברכות קאי, אלא אי אחד מהשלשה יודע ברכה הראשונה והשני השנייה והשלישי השלישית, כל את אחד מוציא את חברו]. [ורב ששת מתרץ לטעמיה דכולי עלמא עד הזן מאן דאמר שתים ושלש שפיר ומאן דאמר שלש] י וארבע. דסבר הטוב והמטיב ו אחריתא, היככן החדר מברך נודה לך ורחם הטוב והמטיב הרי שלש, מוסיף ברכת הזימון שהיא הזן הרי ארבע. ודחו רב יוסף ורב מהמן בר יצחק ורב יצחק בר נחמן בר יצחק ורב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב, כולן דחו ואמרו הטוב והמטיב לאו דאוריתא, חד אמר שהרי הפועלין עוקרין אותה, וחד אמר שהרי עוקרין בבית האבל, וחד אמר שהרי פותח בה בברור. אמר שהרי פותח בה בברוך, מלומר אינה מכלל ברכת המזון, שאלו היתה מכלל ברכת המזון לא היו פותחין בה בברוך, דהא תניא כל הברכה הסמוכה לחברתה

רב ניסים גאוז

ד' זירא חלש קביל עליה אבהו אי מיתפח קטין חריך שאקי. הדבר שבשבילו נקרא ר' זירא בזה י השם מפורש בכבא מציעא בפרק השוכר את הפועלים (דף פה) ר' זירא כי סליק לארץ ישראל יתיב ש' . תעניתא ק׳ קמייתא כי היכא . דלישתכח תלמודא דבבל מיניה כי היכי דלא ניטרח ר׳ אלעזר) בשניה ונפלן עליה מילי דצבורא ק' בתרייתא כי היכי דלא נישלוט בו נורא דגיהנם כל ל' יומין הוה בדיק נפשיה שגר תנורא סליק יתיב בגויה לא הוה קא שלטא ביה נורא יומא חד יהבו ביה רבנז עינייהו וחרך שאקי וקרו ליה קטין חריך שאקיה ובמס' סנהדרין בפרק אחד דיני ממונות (דף לז) הנהו בריוני דהוו בשיבבותיה דר׳ ברינד דהו בשיבבות הדר זירא כו' כי נח נפשיה דר' זירא אמרי עד האידנא הוה קטין חריך שאקי דהוה בעא עלן רחמי כו':